

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-4-97-102>

 <https://orcid.org/0000-0003-4094-7744>

ШЕВЧУК Тамара

кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка катедри теорії і методик початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет
e-mail: 3638004@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-5284-0296>

КОСТОЛОВИЧ Тетяна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка катедри теорії і методик початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет
e-mail: tkostolovich@ukr.net

УДК 378.016:373. 3.0113-051 (045)

**РОЛЬ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЕВОЇ КРЕАТИВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

У статті висвітлено роль лінгвістичних дисциплін (сучасної української мови з практикою, української мови (за професійним спрямуванням), основ культури та техніки мовлення, теорії і практики педагогічних комунікацій) у розвитку мовленнєвої креативності майбутніх учителів початкової школи.

На основі аналізу лінгводидактичної літератури дано визначення понять «креативності», «творчості» та «креативного мовлення».

Зауважено, що саме від компетентності, творчості особистості вчителя початкових класів залежить розвиток креативного мовлення учнів.

Зосереджено увагу на практичних заняттях кожної із зазначених дисциплін, що передбачають творчо-дослідницьку роботу над текстами усіх стилів та проведення аналізу як мовних явищ, так і мовних одиниць; характеристику мовних та мовленнєвих форм конкретних кон-

текстів; продукування текстів різноманітних видів; виконання творчих завдань, неоднозначне розв'язання яких потребує від студентів знаходження кількох можливих варіантів, обговорення варіативних методів виконання вправ; організація проблемних та дискусійних ситуацій, конструктивного діалогу, міжособистісних взаємин тощо, що сприяють розвитку не тільки креативного мислення, але й креативного мовлення, загалом творчого підходу до самого процесу мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: лінгвістична дисципліна; креативність; креативне мовлення; творчість; контекст; мовленнєва діяльність.

Постановка проблеми. Сьогодні проблема розвитку мовленнєвої креативності майбутніх учителів початкової освіти – особливо актуальна. Сучасне українське суспі-

льство потребує нового типу особистостей, які здатні творчо, нестандартно розв'язувати реальні насущні проблеми, самостійно приймаючи рішення та усвідомлено здійснюючи власний вибір, реагуючи на всі зміни, що відбуваються в тій чи іншій ситуації чи через певні обставини. Виховати таку особистість можна тільки в результаті систематичного й поступового, починаючи з початкової школи, формування креативного мислення, креативного мовлення, розвиваючи уяву та розумові й творчі здібності учнів. Велику роль у процесі становлення такої особистості відіграє творчий учитель початкової школи. Пріоритетним його завданням є не тільки забезпечення молодших школярів певною кількістю знань та сформованістю у них загальноосвітніх умінь і практичних навичок, але й насамперед організація процесу навчання із застосуванням педагогічних технологій, які б сприяли розвитку в учнів самостійності й креативності мислення, креативного мовлення – нестандартного висловлювання своїх думок. Виконати зазначене завдання педагог зможе тільки тоді, коли, крім теоретичних знань з мови, бездоганно володітиме мовою і мовленням, розумітиме тенденції й закономірності, що виявляються у сфері мовлення, сам буде креативною особистістю. Саме процес викладання дисциплін лінгвістичного циклу у ЗВО передбачає формування майбутнього вчителя як мовленнєвої креативної особистості. Під час вивчення мовно-мовленнєвих понять і явищ на лекційних та практичних заняттях з сучасної української мови з практикумом, української мови (за професійним спрямуванням), основ культури та техніки мовлення, теорії і практики педагогічних комунікацій, культури наукової української мови викладач прищеплює студентів думку, що вчителем має право бути лише той, хто сам постійно вчиться, тобто педагог формує і забезпечує перспективу самовдосконалення креативної особистості, її творчого зросту, інтелектуального розвитку. Від професійного, компетентного вчителя, його творчої активності залежить креативний розвиток молодших школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ролі окремих дисциплін лінгвістичного циклу в формуванні мовленнєвої особистості присвячені розвідки багатьох дослідників: Кравцова І. висвітлює значимість предмета «Основи культури і техніки мовлення»; Г. Кузнецова – «Культура наукової мови»; Л. Мороз-Рекотова – «Культура мовлення та виразне читання», Н. Янчук – «Сучасна українська мова»; питання ділового мовлення розкривають П. Дудик, С. Єрмо-

ленко, Т Коць. Загальні аспекти ролі лінгвістичних дисциплін висвітлили В. Гончарук, В. Мельничайко, Л. Мацько, Н. Навальна, О. Семенов, Т. Симоненко., Н. Шульжук та ін. На розвиткові креативного (творчого) мовлення майбутніх учителів початкової освіти у процесі мовної підготовки акцентовано увагу в дослідженнях Ю. Бондар, О. Данилюк, К. Климова, І. Полякової, М. Рогачко-Островської та ін.

Мета статті – висвітлити роль лінгвістичних дисциплін у розвитку мовленнєвої креативності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одне із найважливіших завдань викладачів лінгвістичних дисциплін на педагогічному факультеті у ЗВО – це формування в здобувачів вищої освіти не тільки компетентностей окремих навчальних предметів (сучасної української мови з практикумом, української мови (за професійним спрямуванням), основ культури та техніки мовлення, теорії і практики педагогічних комунікацій, культури наукової української мови), а й сприяння опануванню інтегральної системи, що містить універсальні знання, уміння та навички всіх зазначених дисциплін.

Зміст кожної лінгвістичної дисципліни, передбаченої освітніми програмами як першого (бакалаврського), так і для другого (магістерського) рівня вищої освіти, спрямовано на розвиток креативної особистості, у якій сформовані уміння невимушено та аргументовано висловлювати думки, застосовуючи різноманітні засоби рідної мови та її виражальні багатства, тобто вільно спілкуватися в будь-якій життєвій ситуації. Процес формування мовленнєвої креативності під час вивчення мовних дисциплін представляє певну систему, компонентами якої є сукупності пов'язаних між собою творчих можливостей, творчих процесів, рівень розвинених індивідуальних творчих здібностей та властивостей особистості, що реалізують творчу діяльність, яку можна змінювати, стимулюючи та спрямовуючи до певної мети.

Успішність педагогічної діяльності вчителя визначають за вмінням досконало, майстерно, креативно володіти словом, мовленнєвою культурою.

Креативне мовлення – вид зв'язного мовлення, оволодівши яким особистість у процесі інтелектуально-мовленнєвої активності та словесної творчості створює оригінальні сюжети та образи (Артемова, 2001).

М. Рогачко-Островська, конкретизуючи зазначене визначення, продовжує його і називає ще одну ознаку – продукування особистістю самотніх мовних текстів,

серед них і вірші, і розповіді, і казки тощо, в яких за допомогою експресивної лексики, переносних значень слів, синонімів, фразеологізмів, прислів'їв, приказок, тобто засобів художнього слова особистість передає творчі сюжети, свої задуми, здібність до імпровізації під час мовленнєвої діяльності (Рогачко-Островська, 2020). Креативність – це здатність продукувати щось нове, незвичайне, оригінальне, що немає ні шаблонів, ні алгоритмів, а О. Лілік, яка спирається на дослідження Е. Фромма, акцентує увагу ще й на таких властивостях, як виявляти подив, знаходити нестандартні рішення в будь-яких ситуаціях (Лілік, 2023, с. 127).

О. Антонова зазначає, що українського аналога лексемі «креативність» не існує, хоча в буквальному перекладі слово «креативність» означає «творчість» (Антонова, 2012, с. 14). Деякі вчені (наприклад, К. Климова), вказуючи на спільну основу двох термінів пропонує «креативність» отожднювати з «творчістю», вважаючи їх абсолютними синонімами. В основі діяльності людини лежить творчість, і тільки тому вона може створити щось нове, цінне, суспільно значиме як для матеріального, так і духовного світу (Климова, 2009). Такої ж думки дотримуємося і ми.

Компонентами креативного підходу до освітнього процесу є творчий процес, творче середовище, які створюють емоційно-психологічну захищеність здобувачів початкової освіти, реалізують їхні творчі можливості, розвивають інтелектуальну діяльність (Вовчаста, Байрамова, Чорна, 2022, с. 90).

Наш досвід роботи на педагогічному факультеті засвідчує, що до практичних занять необхідно добирати такі творчі завдання, неоднозначне розв'язання яких потребує від студентів знаходити кілька можливих варіантів, обговорювати методи їх виконання, дискутувати тощо, що сприяє розвитку не тільки креативного мислення, але й креативного мовлення, загалом творчого підходу до самого процесу мовленнєвої діяльності.

Наприклад, на практичних заняттях із сучасної української мови з практикумом пропонуємо студентам написання творів різних жанрів, але герой, предмет, явище тощо повинні буди спільними в усіх жанрових різновидах; створюючи нетипові ситуації, практикуємо виконання нестандартних завдань, групове обговорення креативних проєктів тощо; залучаємо майбутніх вчителів до творчих університетських та всеукраїнських мовних конкурсів.

Аналіз, зазначених вище аспектів, доводить, що здобувачі вищої освіти здатні сві-

домо сприймати тексти, запропоновані на заняттях як дидактичний матеріал, розуміючи не тільки їх зміст та ідею, а й художньо-естетичні особливості, що виявляються в умінні виділяти й усвідомлювати мовні засоби виразності, хоча складені власні творчі розповіді у більшості з них ще не зовсім досконалі. Студентам, особливо першого курсу, нелегко як усно, так і письмово викладати власні думки; це вони роблять часто автоматично, переказуючи сюжет чи повторюючи чужі слова, не використовуючи художніх засобів, неохоче виконують творчі вправи та завдання. Як засвідчують власні спостереження, у їхньому мовленні мало порівнянь, епітетів, метафор та ін. Це пояснюємо конкретністю їхнього мислення (за фактами, явищами та діями), а також тим, що потреба вживання означень часто не встигає за розвитком думки. Обмежене вживання прикметникових та інших форм, невміння використовувати їх багатозначність і синоніміку робить мовлення неемоційним, необразним, водночас ускладнює роботу над виробленням умінь створювати зв'язні висловлення. Усвідомлення кожного слова у формуванні думки, визначення свого ставлення до зображуваного є основою, що спрямовує пошук матеріалів, засобів для майбутнього твору. Саме на практичних заняттях із сучасної української мови з практикумом Для формування елементів креативного мовлення та творчого мислення викладач повинен працювати над побудовою цілеспрямованої системи розвитку мовлення студентів, удосконалення їхнього словника, розширення його експресивною лексикою тощо. На думку І. Онищенко, ефективними для розвитку креативного мовлення буде застосування у практиці викладання різних видів лекцій (проблемних, міжпредметних, лекцій-діалогів, лекцій-досліджень, інтегрованих тощо) (Онищенко, 2011). На дівість трафаретних лекцій, методу «Кластер», «Інтерв'ю», ментальних карт, що впливають і на формування креативного мовлення студентів, й на розвиток їхньої загальної мовленнєвої культури вказує І. Полякова (Полякова, 2018, с. 159).

Під час вивчення курсу «Основи культури та техніки мовлення», пропонуємо студентам

1. Скласти скоромовки, лічилки, загадки за ілюстраціями. Правильно, відповідно до літературних норм вимовити їх. Уявити себе вчителем і навчити умовних учнів (студентів) вимовляти скоромовки й лічилки, загадувати загадки.

2. Написати власну казку за визначеним викладачем початком або кінцем, за малюнками тощо. У змісті казки використати

художні засоби (епітети, метафори, антитезу тощо), що нададуть казковим персонажам образності. Розповісти її так, щоб зацікавити слухачів.

3. Ви – вчитель 4 класу. Для розвитку креативного мовлення четвертокласників складіть систему завдань, побудованих на використанні образних засобів. Виконайте їх самі.

Вимовляння студентами скоромовок, лічилок, загадок, розповідання казок записуємо за допомогою смартфона або диктофона й аналізуємо мовлення майбутніх учителів, організовуючи роботу у парах, групах та мікрогрупах, що допомагає здобувачам вищої освіти комунікувати один з одним, обмінюючись думками і в результаті набувати мовленнєвого досвіду.

На заняттях з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» розкриваємо специфіку професійної діяльності вчителя початкової школи, яка неможлива без сформованості в нього мовної компетентності і високого рівня професійного мовлення. Педагог зобов'язаний володіти мовою так, щоб професійно викладати всі навчальні предмети, передбачені типовими освітніми програмами для учнів 1-4 класів, в основі кожного – система понять, явищ, фактів, образів тощо. Фахова діяльність вчителя початкових класів характеризується креативністю, оскільки вік школярів початкової школи найбільш сенситивний і потребує від учителя творчості у навчанні дітей, що не може бути без розвиненого креативного мовлення.

Завдання практичних занять спрямовані на формування культури ділового спілкування повсякденно-професійній та офіційно-діловій сферах, уміння створювати аргументовані тексти, складати тези, послідовно поєднувати власні висловлювання з попередньо сказаним, аргументовано коментувати власну думку, доводити правильність своїх суджень, робити логічні висновки, тобто оволодіння вміннями комунікативно виправдано користуватися засобами української мови. Під час проведення ділових ігор виробляємо навички організовувати дискусії, в процесі яких передбачувати мовленнєву поведінку співрозмовника; звертаємо увагу на вміння самопрезентувати себе – навчаємо складати портфоліо. Виконуючи вправи на редагування текстів або скалькованих конструкцій, звертаємо увагу й на вироблення у студентів грамотного, що відповідає літературним нормам, мовлення. Наприклад, відредагуйте такі словосполучення: *запобігти помилку, відкрий книжку, закрий зошит, переверни сторінку, підними руку, задай питання, підведи підсумок, зроби*

об'яву, ти припустився помилки, це виключення з правил, наступний урок, назви по імені, вірна відповідь, одне й те саме, підростає покоління, з одного боку, існуюча думка тощо.

Комунікативні уміння майбутніх вчителів початкової освіти формуємо під час викладання дисципліни «Теорія і практика педагогічних комунікацій». У майбутньому сьогоднішнім здобувачам вищої освіти доведеться комунікувати не тільки з учнями, але й з дирекцією школи, колегами, батьками школярів, громадськими організаціями тощо. Під час практичних занять студенти удосконалюють вміння логічно будувати текст, дотримуючись комунікативного завдання, виголошувати його, аргументовано відповідати на питання, налагоджувати з аудиторією контакти, володіти увагою слухачів, передбачати можливі розбіжності думок, попереджати конфлікти тощо.

За словами, К. Дмитренко, процес педагогічного спілкування – це один із особливих видів творчості (Дмитренко, 2012), який є основою усієї педагогічної діяльності вчителя і реалізується засобом креативного мовлення, комунікативно-мовленнєвих умінь (володіння мовним багатством української мови, нормами літературної мови, вміннями реалізовувати під час процесу педагогічної комунікації мовленнєві різновиди мови, застосовувати формули мовленнєвого етикету тощо).

Наведемо приклади завдань, які виконують студенти: 1) складають повідомлення («Яким повинен бути вчитель початкової школи XXI століття»), готують реферати («Формування креативного мовлення у лінгводидактичній літературі»), розробляють алгоритми розвитку креативного мовлення учня початкової школи (за вибором студента, для будь-якого класу), укладають методичні поради, як подолати труднощі, коли не можеш висловити власну думку тощо.

Описані вище завдання спрямовані на вироблення в майбутніх учителів навичок креативного мовлення під час спілкування, що важливо для конструктивного діалогу, дискусій та успішної взаємодії й розвитку міжособистісних взаємин.

У процесі зазначених занять у студентів формується досвід креативного мовлення, здобувач із пасивного «приймача знань, стає активним суб'єктом пізнання». Накопичений досвід він буде втілювати у майбутній педагогічній діяльності. Здобувачі вищої освіти повинні зрозуміти, що учням початкової школи важко засвоювати узагальнені поняття і через суперечність їх природи. Кожне поняття будується на чуттєвих, а

отже, конкретних одиничних образах: від цих образів потрібно абстрагуватися, щоб виділити суть і передати її уже в знайомому слові. Для розвитку креативного мовлення майбутніх учнів початкової школи сьогоднішнім студентам необхідні й теоретичні знання й вироблені впродовж навчання в ЗВО практичні навички, щоб

1. Навчити молодших школярів життєво сприймати світ, бачити, відчувати багатство барв, форм, звуків рідної мови, визначати роль у цьому процесі слова.

2. Допомогти учням опанувати процеси і форми креативного мислення, переборюючи труднощі від найпростіших елементів пізнання – вміння бачити предмет, визначати його ознаки, порівнювати декілька мовних явищ, робити узагальнення до виконаного завдання тощо, до найскладніших – здатності усвідомлювати дійсність у зв'язках і відносинах, вироблених багатомовним досвідом людства.

3. Розвинути уяву як основу творчої та мовленнєвої діяльності.

4. Втілити у слові, у зв'язному мовленні свої знання, спостереження, почуття, думки, використовуючи словникове багатство мови.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, для розвитку мовленнєвої креативності майбутніх учителів початкової школи велику роль відіграє викладання дисциплін лінгвістичного циклу, що передбачає творчо-дослідницьку роботу над текстами усіх стилів та проведення аналізу як мовних явищ, так і мовних одиниць; характеристику мовних та мовленнєвих форм конкретних контекстів; продукування текстів різноманітних видів; виконання творчих завдань, неоднозначне розв'язання яких потребує від студентів знаходження кількох можливих варіантів, обговорення варіативних методів виконання вправ; організація проблемних та дискусійних ситуацій, конструктивного діалогу, міжособистісних взаємин тощо, – усе це сприяє розвитку креативного мислення й креативного мовлення, загалом творчого підходу до самого процесу мовленнєвої діяльності.

У подальших науково-методичних розвідках вважаємо за необхідне висвітлення комп'ютерних технологій для розвитку креативного мовлення здобувачів вищої початкової освіти.

Список бібліографічних посилань

Антонова, 2012 – Антонова, О. (2012). Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки / Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 14–41.

Артемова, 2001 – Артемова, О. (2001). Розвиток креативного мовлення молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Одеса. 20 с.

Бондар, 2022 – Бондар, Ю. (2022). Особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування творчих умінь молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 1(17): 166–182.

Вовчаста, Байрамова, Чорна, 2022 – Вовчаста, Н., Байрамова, О., Чорна, Г. (2022). Розвиток навичок креативного мислення у здобувачів вищої освіти. *Український педагогічний журнал*, 1: 87–97.

Дмитренко, 2012 – Дмитренко, К.А. (2012). Сутність професійної комунікації у педагогічній освіті. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» [Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя]*, 7: 11–15.

Климова, 2009 – Климова, К.Я. (2009). Формування креативності майбутніх учителів засобами науково-дослідної роботи з української мови та методики її викладання у школі. *Студентські наукові дослідження з актуальних проблем лінгводидактики: матеріали студентсько-викладацького науково-методичного семінару*. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка. С. 5–9.

Лілік, 2023 – Лілік, О.О. (2023). Формування креативності здобувачів вищої освіти (на матеріалі навчального курсу «Українська мова за професійним спрямуванням»). *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*, 2(11): 125–135.

Ноздрова, Бартењева, 2023 – Ноздрова, О.П., Бартењева, І.О. (2023). Підготовка майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти до створення креативного освітнього середовища. *Інноваційна педагогіка. Теорія і методика професійної освіти*, 58(2): 91–96.

Онищенко, 2011 – Онищенко, І.В. (2011). Культура педагогічного спілкування в контексті компетентнісної парадигми професійно-комунікативної підготовки вчителів початкових класів. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 6(2): 241–248.

Полякова, 2018 – Полякова, І.В. (2018). Формування професійної креативності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення лінгводидактичних дисциплін. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах: зб. наук. праць*, 61(2): 157–161.

Рогачко-Островська – 2020. Рогачко-Островська М. (2020). Креативне мовлення майбутніх вихователів. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: міжнародний журнал* [Харбін: Харбінський інженерний університет], 3: 219–222. URL: <https://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/10909>.

References

Antonova, O. (2012). The essence of the concept of creativity: problems and searches. In *Theoretical and applied aspects of the development of creative education in higher school*: monograph. Edited by O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr: Publishing house of ZhSU named after I. Franko: P. 14–41 [in Ukr.].

Artemova, O. (2001). Development of creative speech of younger schoolchildren: Extended abstract of Ph.D thesis (theory and methodology of professional education). Odesa. 20 [in Ukr.].

Bondar, Yu. (2022). Features of training future primary school teachers for the formation of creative skills of younger schoolchildren. *Professionalism of the teacher: theoretical and methodological aspects*, 1(17): 166–182 [in Ukr.].

- Vovchasta, N., Bayramova, O., Chorna, G. (2022). Development of creative thinking skills in higher education students. *Ukrainian pedagogical journal*, 1: 87–97 [in Ukr.].
- Dmytrenko, K.A. (2012). The essence of professional communication in pedagogical education. *Scientific notes. Series «Psychological and pedagogical sciences»* [Nizhyn State University named after Mykola Gogol], 7: 11–15 [in Ukr.].
- Klymova, K.Ya. (2009). Formation of creativity of future teachers by means of scientific research work on the Ukrainian language and methods of its teaching at school. *Student scientific research on current problems of linguistic didactics: materials of the student-teacher scientific and methodological seminar*. Zhytomyr: Publishing House of the I. Franko State University. P. 5–9 [in Ukr.].
- Lilik, O.O. (2023). Formation of creativity of higher education applicants (based on the material of the educational course “Ukrainian language for professional orientation”). *Scientific Bulletin of the Siver Region. Series: Education. Social and behavioral sciences*, 2(11): 125–135 [in Ukr.].
- Nozdrova, O.P., Bartenieva, I.O. (2023). Preparation of future primary school teachers in higher education institutions for the creation of a creative educational environment. *Innovative pedagogy. Theory and methodology of professional education*, 58(2): 91–96 [in Ukr.].
- Onyshchenko, I.V. (2011). Culture of pedagogical communication in the context of the competence paradigm of professional and communicative training of primary school teachers. *Philological studies. Scientific Bulletin of the Kryvyi Rih State Pedagogical University*, 6(2): 241–248 [in Ukr.].
- Polyakova, I.V. (2018). Formation of professional creativity of future primary school teachers in the process of studying linguistic and didactic disciplines. *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools. Collection of scientific works*, 61(2): 157–161 [in Ukr.].
- Rogachko-Ostrowska, M. (2020). Creative speech of future educators. *Current problems of philology and professional training of specialists in a multicultural space: International journal* [Harbin: Harbin Engineering University], 3: 219–222. Retrieved from <https://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/10909> [in Ukr.].

SHEVCHUK Tamara

Ph.D in Philology, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Primary Education, Rivne State University for the Humanities

KOSTOLOVYCH Tatiana

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Primary Education, Rivne State University for the Humanities

THE ROLE OF LINGUISTIC DISCIPLINES IN THE DEVELOPMENT OF SPEECH CREATIVITY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Summary. Introduction. The content of each linguistic discipline, provided for by educational programs for both the first (bachelor's) and second (master's) levels of higher education, is aimed at the development of a creative personality, who has the skills to express thoughts naturally and in an argumentative manner, using various means of the native language and its expressive wealth, that is, to communicate freely in any life situation. The process of forming speech creativity during the study of language disciplines represents a certain system, the components of which are sets of interconnected creative opportunities, creative processes, the level of developed individual creative abilities and personality traits that implement creative activity, which can be changed, stimulated and directed towards a certain goal.

Analysis of publications. The role of individual disciplines of the linguistic cycle in the formation of a speech personality is the subject of research by many researchers: I. Kravtsova highlights the significance of the subject «Fundamentals of Culture and Techniques of Speech»; G. Kuznetsova – «Culture of Scientific Language»; L. Moroz – Rekotova – «Culture of Speech and Expressive Reading», N. Yanchuk – «Modern Ukrainian Language»; issues of business speech are revealed by P. Dudyk, S. Yermolenko, T. Kots. General aspects of the role of linguistic disciplines were highlighted by V. Goncharuk, V. Melnychayko, Matsko L., Navalna N., Semenog O., Symonenko T., Shulzhuk N., and others. The development of creative speech of future primary school teachers in the process of language training is emphasized in the studies of Yu. Bondar, O. Danylyuk, K. Klymova, I. Polyakova, M. Rogachko – Ostrowska, and others.

Purpose. The purpose of the article is to highlight the role of linguistic disciplines in the development of speech creativity of future primary school teachers.

Methods. The methods of analysis, synthesis, comparison and abstraction are used in the article.

Results. In the process of students' speech activity in lectures and practical classes of linguistic disciplines, the experience of creative speech is formed; the student from a passive «receiver of knowledge becomes an active subject of cognition». He will introduce the accumulated experience in future pedagogical activity: he will help master the processes and forms of creative thinking, overcoming difficulties from the simplest elements of cognition – the ability to see an object, determine its features, compare several linguistic phenomena, make generalizations to the completed task, etc., to the most complex – the ability to realize reality in the connections and relationships developed by the centuries – old experience of mankind; he will develop imagination as the basis of creative and speech activity; will embody in words, in coherent speech their knowledge, observations, feelings, thoughts, using the vocabulary of the language and communicate freely in the Ukrainian language.

Conclusions. For the development of speech creativity of future primary school teachers, a major role is played by teaching the disciplines of the linguistic cycle, which involves creative and research work on texts of all styles and conducting an analysis of both speech phenomena and speech units; characterizing speech and speech forms of specific contexts; producing texts of various types; performing creative tasks, the unambiguous solution of which requires students to find several possible options, discuss variable methods of performing exercises; organizing problem and discussion situations, constructive dialogue, interpersonal relationships, etc. – all this contributes to the development of creative thinking and creative speech, in general, a creative approach to the process of speech activity itself.

Keywords: linguistic discipline; creativity; creative speech; creativity; context; speech activity.

Одержано редакцією 08.11.2024
Прийнято до публікації 25.11.2024